

De klassieke zeilschepen van Museumhaven Willemsoord

In de vorige editie is de historie van het monumentale Willemsoordcomplex in Den Helder uitvoerig beschreven. Het opzetten en inrichten van een nautisch kwartier met museumhaven op dit complex heeft inmiddels aardig vorm gekregen. Deze opdracht, verleend door de Gemeente Den Helder, is uitgevoerd door de Stichting Nautische Monumenten Den Helder.

Een tweede opdracht betreft het in stand houden van oude ambachten. Dit wordt, net als in vroegere tijden ook al op deze werf gebeurde, vorm gegeven door het afbouwen en tuigen van klassieke zeilschepen en het uitvoeren van winteronderhoud aan dergelijke vaartuigen.

Het eerste grote afbouw- en tuigproject betreft de zeilbrik *Morgenster* van Harry en Marian Muter. Na eerst zo'n twintig jaar lang te hebben gevaren met de schoenerbrik *Jantje* (ex *HD 25*, ex *IJM 17*), met een lengte van 19 meter en 280 vierkante meter zeiloppervlak, is in 2004 het echtpaar aan een nieuwe uitdaging toe. Dit leidt tot de aankoop van een voormalige, verlengde haringlogger, die als *SCH 200* in 1919 bij Boot in Alphen aan den Rijn van stapel is

De zeilbrik *Morgenster* was tijdens Sail Den Helder 2008 volledig operationeel

Het zeilend vrachtschip *Tres Hombres* is net aan haar vijfde reis naar het Caraïbisch gebied begonnen

gelopen en later is herdoopt in *SCH 324 Morgenster*. Harry en Marian Muter krijgen het ruim 39 meter lange schip, dat ook nog in de sportvisserij heeft gewerkt, voor de oudijzerprijs in handen. Doel is om het om te bouwen tot zeiltrainingsschip. Na de nodige voorbereidingen in Zijkanaal B van het Noordzeekanaal wordt het benodigde staalwerk bij Scheepswerf Balk op Urk uitgevoerd. Hierbij wordt 200 vierkante meter aan stalen huidplaten en spanten vervangen. In 2007 komt de *Morgenster* naar Den Helder. Nadat in de lokale krant het bericht is verschenen dat er een groot zeilschip op Willemsoord zal worden afgebouwd en getuigd, melden zich direct tal van vrijwilligers om mee te helpen. Er worden in Gebouw 72 op het Willemsoordcomplex een tijdelijke touwslagerij, een timmerwerkplaats en een mastenmakerij ingericht. Het streven is om het vaartuig, uitgerust met twee grote masten en 600 vierkante meter zeiloppervlak, met Sail Den Helder 2008 operationeel te hebben. Dit lukt, en als blijk van waardering voor alle hulp die tijdens de restauratie is ontvangen, prijkt sinds die tijd Den Helder als thuishaven op de achtersteven van de *Morgenster*. Ook overwintert het zeilschip ieder jaar in

Museumhaven Willemsoord, waar meteen ook onderhoud wordt uitgevoerd. Vanaf 2008 neemt de *Morgenster* deel aan diverse tallship races, worden er reizen gemaakt met jongeren van ROC's en mariniers in opleiding, en wordt het schip door bedrijven en organisaties regelmatig voor vaartochten ingehuurd.

Volledig onder zeil

Het tweede grote project om oude ambachten in stand te houden, is de afbouw en het tuigen van de schoenerbrik *Tres Hombres*. Een voormalige, 24 meter lange Duitse voorpostenboot (kottter type) die in 1944 bij Bürmeister in Swinemunde is gebouwd. Na de oorlog vaart het schip onder de naam *See Adler* tot in de jaren zeventig onder Duitse vlag in de visserij. Vervolgens vaart het nog enige tijd als veerboot in Ierse wateren. In 1984 wordt het door twee enthousiaste studenten naar Nederland gehaald. Hun restauratieplan kan niet worden afgerond, waarna de drie vrienden Jorne Langelaan, Arjen van der Veen en Andreas Lackner zich over de houten romp ontfermen. Samen richten zij de Stichting Atlantis Zeilende Handelsvaart op met als doel het schip onder de naam *Tres Hombres* (Spaans voor drie mannen) om te bouwen tot

zeilend vrachtschip om daarmee de zeilende handelsvaart nieuw leven in te blazen. Dit onder het motto 'Van A naar B zonder CO₂'. In 2007 komen de drie vrienden met het houten casco met stalen spanten naar Museumhaven Willemsoord. Ze willen dit schip in 2008 operationeel hebben, maar de restauratie van het casco en het afbouwen en tuigen nemen meer tijd in beslag. Opmerkelijk is wel dat zich uit alle delen van de wereld jonge vrijwilligers aanmelden om aan het project mee te werken. Op een gegeven moment telt de restauratieploeg zo'n vijftien nationaliteiten. In december 2009 is de *Tres Hombres* operationeel en op 4 februari 2010 verlaat de tweemaster, met een zeiloppervlak van 315 vierkante meter, Den Helder om haar eerste transatlantische oversteek naar de Caraïben te gaan maken. Eind oktober van dit jaar is de *Tres Hombres*, na een grondige opknabbeurt in Museumhaven Willemsoord, alweer begonnen aan haar vijfde reis naar dit gebied. In het voorjaar van 2014 zal het schip wederom met een lading rum, cacao en andere (fairtrade) streekproducten naar Den Helder terugkeren. Bij aflevering in Nederland kan aan deze producten ook het label fairtransport worden gehangen.

De drie initiatiefnemers hebben recentelijk een tweede houten zeilschip gekocht. Dit is de *Nordlys* (Noors voor noorderlicht), een kitsgetuigde houten kotter met een lengte van ruim 20 meter en 1873 als bouwjaar. Deze tweemaster uit het Noorse Bergen wordt de komende tijd op het Willemsoordcomplex volledig opgeknapt om hierna als zeilende vrachtvaarder in West-Europese wateren te worden ingezet.

Regelmatig overwintert de zeilende haringlogger *Tecla* in Museumhaven Willemsoord

Overwinteren

Naast faciliteiten voor het afbouwen en tuigen biedt Museumhaven Willemsoord aan klassieke zeilschepen ook ruimte om te overwinteren en waar nodig onderhoudswerkzaamheden uit te voeren. Jan Bouman en zijn gezin, eigenaren van de kitsgetuigde haringlogger *Tecla*, maken hier al een aantal jaren gebruik van. Het 28 meter lange vaartuig, dat momenteel samen met de bark *Europa* en de driemasttopzeilschoener *Oosterschelde* een wereldreis maakt, is in 1915 als KW 143 in Vlaardingen van stapel gelopen en in 1978 omgebouwd tot zeilend passagiersschip. De *Tecla* vaart eveneens veel met jongeren. Het is een snel schip met een zeiloppervlak van 370 vierkante meter.

Ook de zeilschoener *Stortemelk* van Marly Laemen en Mike de Jonge overwintert dit jaar weer in Museumhaven Willemsoord. De *Stortemelk* is in 1961 als vissersschip van stapel gelopen en in 1992 omgebouwd tot zeilschip, dat voornamelijk op de Noordzee en Oostzee met passagiers vaart. De ervaringen opgedaan met het afbouwen en tuigen van klassieke zeilschepen wordt ook weer toegepast bij diverse restauratieprojecten op de vaste schepencollectie van de museumhaven. Deze bestaat onder andere uit tjalken, aken, botters, sleepers, reddingboten en een lichtschip. Andersom geldt dit natuurlijk ook. In elk geval wordt er slagvaardig invulling gegeven aan de opdracht die destijds door de Gemeente Den Helder aan de Stichting Nautische Monumenten is gegeven.

Ook de zeilschoener *Stortemelk* overwintert in Den Helder

Nicolien Schwippert

Coördinator Evenementen

2014, een jubileumjaar voor onze vereniging

Veertig jaar bestaan, veertig jaar al bewustwording van ons mooie varend erfgoed.

Het bestuur heeft besloten aan alle leden een jubileum-aandenken te geven. Voor de leden met een schip wordt dat een banner, naar het voorbeeld van Scyedam Vaert, die op het schip bevestigd kan worden. De leden zonder schip krijgen een ander, nog nader te bepalen aandenken. Leden met meer dan één schip krijgen één banner, maar kunnen er tegen kostprijs ook voor hun andere schepen een laten maken. In januari volgt meer informatie, samen met de contributiebrief.

Wat het publiek altijd leuk vindt om te lezen zijn anekdotes over het schip. Wat heeft het schip vervoerd? Welke functie heeft het schip gehad? En de huidige functie? Belevissen van de schippersfamilie? Dit geeft vaak weer een aanknopingspunt voor een praatje tijdens evenementen. Bovendien kunnen we zo op een uniforme manier laten zien wat onze vereniging allemaal voor unieks in huis heeft.

Het belangrijkste is dat de informatie die we gaan gebruiken juist is. We halen de data uit het BHS. Hierbij dan ook een oproep aan alle scheepsbezitters om die te checken op juistheid en zo nodig aan te vullen.

Het BHS is toegankelijk via de website www.lvbhb.nl, onder het kopje 'alleen voor leden'. Interesse in de unieke banner? Vul dan het BHS vóór 25 januari 2014 in. Ook dit leuke en zichtbare project gaat niet vanzelf, er is hulp nodig om het te realiseren. Het gaat onder andere om het invoeren van gegevens en het versturen van de banners.

Aanmeldingen graag via 40jaar@lvbhb.nl